

I. évfolyam. Budapest 1894. november 15. 22. szám.

TANULÓK LAPJA

SZERKESZTI

Dr. RUPP KORNÉL

TANÁR.

Előfizetési ár:

Egész évre 2.40 kr.
Fél évre 1.20 „
Negyed évre —.60 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IX. ker., Lónyay-uteza 9. sz.

Teljes számú példányok az 1-ső számtól kezdve még mindig kaphatók lapunktól.

T a r t a l o m.

A főlapon: Irodalmunk jelesei. Arczképcsarnok, Vörösmarty Mihály arczképével és életrajzával. — Emlékbeszéd egy tanulótlárs sirja fölött. Berzsenyi D. költészetének méltatása. — Két fiu a szabadban. A jalusi disznótor. (Leírás) A tudós inas. (Elbeszélés) Szavalni valók. Az ötszáz gael dalnok. Tóth Edétől. Apróságok, tréják, ügyességek, számtani, földrajzi, történelmi és természetrajzi kérdések, talányok. Különfélék.

A borítékon: Gondolatok. Feladatok. Megfejtések. Ajánlható köyvek. — Szerkesztői üzenetek.

GONDOLATOK.

A szükséges szorgalomnak és erőnek valódi mértéke a siker. Ha a jövőben reményeid föltámadását várod, temetkezzél el a munkás jelenbe.

A nagy szellem olyan, mint a nagy hegy: a mit csak lát, mindennek ő a középpontja.

A szív a virág, az érzelmek a gyümölcs; de mig a gyümölcs ha megért, lehull, az érzelem, ha kifejlett, elválhatlanul oda füződik a szív életéhez.

Nem arra való a boldogság, hogy legyen mivel teletölni az élet üres perceit, hanem, hogy legyen miért élnünk és küzdenünk.

Az eszmény olyan, mint egy magas, virágos erdővel körülvett szirt; tiszta rajta a levegő, messze ellát a szem s a szív vágyat érez tova repülni, átölelni a világot; de ha elfelejti, hogy hol áll s félre lép, a földre zuhan s a lét darabos szirtjein, bozotos tuskéin vérzik el.

Az élet csak egy kis változás az örökkévalóságban.

A szív sokszor megérzi előre a Gondviselés intézkedéseit, — s annak titkos homályos utaira néha előre vet egy-egy sejtelmes fény sugarat.

Az a jellem, mi küzdelem árán vásárolta meg erejének minden kis tényezőjét; a többi csak ösztön, szokás, vagy természeti tehetség.

Mosdósy Imre.

FELADATOK.

I. Az 1. 2. oszt. tanulók dolgozzák fel a következő kis tanulságos elbeszélést saját szavaikkal. *A kereszt.* Viola csinos kis keresztet kapott ajándékba, mely fekete ében fából volt s a négy vége meg volt aranyozva. Kék szalagon hordozta nyakán. Egyszer a keresztfa kijött helyéből s Viola kérte atyját, hogy a kedves keresztetként illeszse össze. «Szivesen, mondá az atya, sőt arra is meg akarlak tanítani, hogyan tehesd meg azt, hogy bármily szenvedés az életben ne legyen rád nézve kereszt. Nézd, a keresztfa nélkül a hosszú fa nem kereszt. Csak ha a két darabot egymásba illesztik, válik belőle kereszt. Így van ez minden szenvedéssel, mit az életben keresztnek szoktunk nevezni. Az Isten akarata a hosszabbik fa, a mi akaratunk pedig, melyet annyira szeretünk Isten akaratával ellen-

J Á T É K O K.

Történetek képekben. Művészi kivitelű kivágott képeket ajánlunk olvasóinknak, melyek 6 összefüggő darabból állanak s az egyes képek szöveggel vannak ellátva. Kedves mesék, történetek, tréfás dolgok, állatseregletek ezek, melyeknek csoportonként ideírjuk czimeiket olvasóink részére, hogy a kik rendelni óhajtanak, megvehessék azt, a melyik megtetszik. *Egy csoport (6 képpel) ára 10 kr.* Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

I. *Piroska.* 1. Piroska elindul. 2. Piroska virágot szed. 3. Találkozik a farkassal. 4. Piroska a nagymamánál. 5. Piroska ráismer a farkasra. 6. Piroska megmentése.

II. *A gyermek rablás.* 1. Az ellenséges lovag. 2. A gyermekek elrablása. 3. Jenő és Klotild lovon. 4. Elhagyatva. 5. A hű testvér. 6. A hol legnagyobb a szükség, ott legközelebb van a segítség.

III. *A három medve.* 1. A séta. 2. Aranka nyalakodik. 3. Ki ette meg a levest? 4. Ki ült a székemen? 5. Megtalálják az ágyban. 5. Aranka menekülése.

IV. *Robinson.* 1. Robinson hajótörést szenved. 2. Vadászatra indul. 3. Lányomokat fedez fel. 4. Péntek segítségért folyamodik. 5. Robinson és Péntek körülhajózzák a szigetet. 6. Robinson unokáival.

V. *Boltos anyó.* 1. Sultán pipázik. 2. A macskaetetés. 3. Sultán féltékeny lesz. 4. Sultán mint uracs. 5. Sultán sirja — szomorú vég.

De hosszas volna összes képeinket felsorolni, csak néhánynak említjük czimét: *Béka urfi kalandjai, A bohóc, A tizek története, Séta az aquariumban, Circus a víz alatt, Szünidei gyorsvonat, Állatsereglet, Kutyaállítás, Macskakiállítás, A vivariumban, Aladdin vagy a csodalámpa stb. stb.*

A büvös kártyák, melyek segítségével rögtön kitalálható pl. valakinek az életkora vagy a zsebében levő pénzösszeg, szintén kaphatók a Tanulók Lapja kiadóhivatalában (IX., Lónyai-utca 9. sz.) Egy csomag ára postai küldéssel 10 kr. Tíz csomag szétküldéssel 70 kr.; 50 csomag 2 frt 50 kr.; 100 csomag 4 frt 50 kr. Minél nagyobb a megrendelés, annál olcsóbb a kártyák ára. Előfizetőink jól teszik, ha többen összeállva hozzák meg, akkor olcsóbb is, meg a posta költség is kevésbe, ugyszólván semmibe sem kerül.

Lapunk kiadóhivatala utján még a következő olcsó könyvek kaphatók: *Verne* Gyulának az ifjuság előtt oly kedves regényei közül: *Strogoff M. utazása, Utazás a föld körül 80 nap alatt, Fekete indiák, öt hét léghajón, Utazás a holdba, Három orosz és 3 angol kalandjai, A 15 éves kapitány, Gőzház, Ox doktor eszméje, Dél csillaga, Egy uszó város, Grant kapitány gyermekei* (2 köt.) Egy-egy kötet *1 frt bolti ár helyett* a Tanulók Lapja előfizetőinek *65 krért* kapható, melyhez a vidéki megrendeléseknél 5 kr. bélyeg-díj melléklendő.

TANULÓK LAPJA

Előfizetési árak:

Egész évre 2 frt 40 kr.
Fél évre 1 frt 20 kr.
Negyed évre — frt 60 kr.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Felelős szerkesztő:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiunai tanár.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IX., Lónyai-u. 9.

Hirdetések felvételnek
és jutányosan számítatnak

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

VÖRÖSMÁRTY MIHÁLY.

(1800—1855.)

1800-ban decz. 1-én Pusztá-Nyéken született. Iskoláit Székesfehérváron kezdte és Pesten folytatta. Atyja halála után magára lévőnek hagyva, saját magának kellett az önfentartásról gondoskodnia s ezért nevelőséget vállalt Perczel Sándor családjánál s így végezte magán uton a jogot is. Verselni már gyermekkorában kezdett s utóbb Tolnában Egyed Antallal kötött barátsága csak buzditásul szolgált neki költői tehetsége fejlesztésére. Nagy ha-

tással volt reá a *Hébe* című zsebkönyvben Székely Sándortól megjelent *A székelyek Erdélyben* cz. kis eposz, mely az ősmonda alapján a nemzeti hagyomány szellemében beszéli el a székelyek honfoglalását, még pedig az eposznak megfelelően hexameterekben. E hatás alatt megírta Árpád honfoglalását *Zalán futása* cím alatt tíz énekben s 1825-ben kiadta. Tartalma a következő:

Zalán bolgár fejedelem ráizen Árpádra, hogy menjen ki országból. Árpád visszaüzen, hogy a föld Etele öröksége révén az övé, ő jogát követeli, a többi végezzék el fegyverrel. Hadait összegyűjti s megindul Zalán ellen, kinek a bolgárok és görögök adnak segítséget. Árpád az alpári sikon haditanácsot tart s áldozatot mutat be Hadurnak, ezután a hetedik énekben megkezdődik a harc leírása, a kiváló hősök mérközése, melyben Hadur segíti, Ármány gátolja a magyarokat, Végre Hadur párbajban legyőzi Ármányt, a magyarok győznek, Zalán seregével megszalad. A történet át van szöve epizodokkal, melyek közt Ete többször előfordul s így a főhőstől, Árpádtól gyakran elvonja a figyelmet.

Zalán futásában az egyes részek sikerültek, míg az egésznek szerkezete gyöngé. Verselése kitünő, nyelve mindig költői és képekben gazdag, ragyogó s éppen ezért nem mindig eposi, mert gyakran erőt vesz a költőn a lyrai hevület. Az egész költemény korának hangulatát fejezi ki s korához szól; a mult dicsőségének képében látja a jelen sivárságát s a jövő érdekében tette sarkalja a tespedésbe sülyedt nemzedéket.

Az a lelkesedés, melyre a Zalán futása talált, további munkásságra ösztönözte a költőt. A lyra mellett, melyet haláláig folyton művelt, 1831-ig főleg epikai munkákat írt. Ilyenek: *Cserhalom*, *Eger*, *Délsziget*, *Széplak*, *Magyarvár* (török) *Rom és A két szomszéd vár*. Mindegyiknek formája a hexameter, csak a *Tündérvölgy* képez kivételt, mely népmese léteire Zrínyi versben, ódon szerű nyelven van írva; mindegyikben szép részletek, különösen a lyrai hangulatok gyönyörű festései találhatók, de egészben véve legjobb a *Két szomszédvár*, melylyel a költő eposi munkásságát befejezte. Tartalma: Mig Tihamér, a Sámson család ifju tagja, IV. László királyal a harcban jár, itthon atyját és háza népét kiirtják a Káldorok. Kegyetlen boszut esküszik ellenök. Egyenként párbajra hívja a Káldorok férfi tagjait s valamennyit megöli. Káldor két fia tévedésből egymást öli meg. Legutoljára maga az öreg Káldor áll ki Tihamérral és elesik. Tihamér magára veszi Káldor sisakját, páncélját s úgy megy be annak pusztá várába, hol Enikőt, Káldor leányát találja. Enikő atyjának vélvén Tihamért, örvendve fogadja, de megrémül, mikor megismeri őt s meg is hal. Enikő hervadása lelke mélyéig megrázza Tihamért: szívében csak a bosszu élt s hogy ezt kielégítette, üresnek érzi keblét, nincs többé maradása, elbujdosik, eltűnik szem elől: Tihamér bosszutól ittasult lelkének üldöző réme lesz az ártatlanul pusztuló Káldor leány emléke.

Ettől kezdve Vörösmarty drámákat kezd írni. Első kísérle-

tei (*Zsigmond király*, *Salamon*, *Bujdosók*) Shakspeare utánzatai kevés drámaisággal, lassu cselekvénnyel és sok kitéréssel bírnak. 1830-ban készült a *Csongor és Tünde*, melyet Gergei Agirus királyfija után írt. Benne a nyelv utánozhatatlan bájával összeolvastja a legkülömbözőbb elemeket, a naivságot és humort, az érzelmességet és reflexiót úgy, hogy irodalmunkban ez a legszébb romantikus tündéres dráma.

Az 1831. után készült drámák sorát *A kincskeresők* nyitotta meg (1833.) melyet a *Fátyol titkai* cz. vigjáték, *Árpád ébredése*, a *Marót bán*, *Áldozat*, *Czillei és a Hunyadyak* (1844) cz. drámák követték. Vörösmarty legjobb drámája a *Vérnász*.

A negyvenes évek közepétől már csak kritikákban foglalkozott a drámával. Sürgette Shakspeare tanulmányozását, küzdött a német drámák ellen s az írók figyelmét a gyors menetű francia drámákra terelte.

A forradalom idején keveset termelt, utána egy ideig bujdosott, majd Nyékre vonult vissza. Lefordította *Lear királyt*; de testileg, lelkileg meg volt törve s 1855. nov. 19-én Pesten meghalt.

Vörösmarty kiválólag lyrikus természet volt, de csak a harminczes évektől indult e részt nagyobb fejlődésnek. Ifjúkori dalain még a klasszicizmus hatása érzik; azonban később csak a formát tartotta meg néha, különben teljesen nemzetié lett. Hazafias költeményeiben erős kifejezést nyertek a reform kor szak eszméi és érzései. Hitt a jövőben s tette buzditotta a nemzetet (*Szózat*), kikelt a nemzetietlen nők ellen (*Elhagyott anya*, *Uri hölgyhöz*) és dicsőítette a nemzeti ügy nagy munkásait. Gyönyörű darabjai: a *Gondolatok a könyvtárban*, *Vén cigány*, *Mese a rózsabimbóról*, *Kis leány baja*, *Kis gyermek halálára*, *Szegény asszony könyve*; valóságos remek a: *Szép Ilonka*. Balladaszerű költeményei között igen szépek: *Szilágyi és Hajmási*, *Buvár Kund*, *Salamon*; jelesek a humoros életképek: *Gábor diák*, *Laboda kedve*, *Petike*.

A nemzet elismerte nagy érdemeit, hálás volt iránta s szegény sorsban maradt családja felségélyezésére Deák Ferencz felszólítására százezer forintot adtak össze a tehetősebb hazafiak. Életrajzát Gyulai Pál írta meg oly munkában, mely méltó a nemzet egyik legnagyobb költőjéhez.

EMLEKBESZÉD EGY TANULÓTÁRS SIRJA FÖLÖTT.

Mikor ősszel elhullani látjuk a fák leveleit s a hol még nem rég a lombok vidám susogását hallgattuk, ott most néma, mély halotti csend uralkodik; mikor az élénk színekben játszó virág hervadását szemléljük s látjuk, hogy a bimbó, melynek szinompáját még kevés idő előtt gyönyörködve néztük, most szin és alak nélküli: mikor halljuk a hegyről aláfoló patak cse-

vegő zuhogását s jön egy tikkasztó nyári nap, mely után a csermely nem zuhog, nem cseveg többé: önkénytelenül föltámasztja bennünk a természet mulandóság nagy gondolatát. Minden mulandó a földön, elmondták ezt már oly sokszor és elfogják mondani még nagyon sokszor! Semmi sem állandó az ég alatt; elmulnak az öröm és fájdalom, elmulnak az emlékezés és elfeledés, elmulnak a szeretet és gyűlölet, elmulnak az élet és halál. S a természet mindig új meg új bizonyítványával áll elénk a mulandóságnak, melyeknek mindegyike szívünknek olyan keserű.

Itt fekszik most is előttünk a koporsóban tizenöt rövid év öröme, itt fekszik a mindnyájunk által szeretett és mindnyájunk által megsiratott halott, új, szomorú példája a halandóságnak. Elmúlt az édes atya és édes anya öröme, melyet kedves fiukban leltek, nem örülhetnek többé az előhaladásnak, a sikernek, melyet szeretett gyermekök tanulói rövid pályáján tanusított; nem örülhetnek a kis testvérek édes bátyjok ölelésének, mosolygó arcának, szép szavainak, az a két kar nem ölel többé, a hideg arc nem mosolyog és azokon a merev ajkakon nem jön ki többé szó. De a mi, a boldogult tanuló társainak örömük is elmúlt, melyet korán elhunyt pályatársunk hű szívében, nemes gondolkodásában és feláldozó barátságában találtunk. Elmúlt az öröm és helyét kínos, gyötrő fájdalom foglalta el, de véget vett ennek is az idő, vagy a halál. Elmúlik az emlékezet; elporlad az a hideg kő, melyre a boldogult neve vésvé van, de be van az vésvé mélyen szíveinkbe is, honnét csak a halál szakíthatja ki, — de mégis elmúlik. Elenyészik a feledés, mert ott, ott magasan találkozni fogunk újra elköltözött barátunkkal és akkor nem lesz többé szükség az emlékezésre, akkor elmúlik a feledés. Elmúlt a szeretet, nem halmozhatja el szeretete jeleivel a szülő gyermekét, a kinek boldogságáért szedte a földet, mert az nincs többé! Elmúlt a mi szeretetünk is és fájó emlékezéssé olvadt, mert hiányzik közülünk az, kit mindannyian hű barátként szerettünk s a ki bennünket barátilag szeretett viszont. A sír szélénél megáll a gyűlölet; midőn szeretni megszününk, megszününk gyűlöltetni is. Téged nemes lélek, kicsoda gyűlölt volna, ki mindenkit szerettél? Nem kiengesztelődött, hideg tekintetek, hanem forró könyektől ázott arcok kísérték sírod éjjeléig.

Hogy elmúlik az élet, fájdalmasan tapasztaljuk mindnyájan; a kesergő szülő hideg tetemet ölel, a kis testvérek megmerevült arcot csókolnak s a barát kinyújtott jobbát nem szorítja meg baráti kéz. A mi benne az égé volt, az fölment az égbe; ami a földé, azt visszakívánja a föld. Végre, hogy elmúlik a halál, azt kimondotta az a szó, a mely egyedül nem mulik el soha. És most a kik keseregtünk a mulandóság fölött, vigaszt keressünk és találjunk a mulandóságban, mely majd egykor ismét egyesíteni fog a szeretett fiúval, a kedves testvérrel és a hű barátal, kinek most mondjunk utolsó Isten hozzádot!

—y—t.

BERZSENYI KÖLTÉSZEKÉNEK MÉLTATÁSA.

(R.) A magyarnak van egy *Szózata*, van egy *Hymnusa*, van egy *Ódája*: a „*Romlásnak indult hajdan erős magyar*“ . . . Az első induló, a második ima; a harmadik riadó; de mind a három egy ihlet szüleménye, egy eszmének a kifejezése, s ez az eszme: *a haza!*

Ez az óda eleinte csak a köznemességnek volt kedvenc olvasmánya, — később a tanulóifjuság karolta fel, ma már az egész nemzeté.

Ki volt Berzsenyi? Olvassátok el tizszer, huszszor ezt az ódát, s lelketekben visszhangzani fog a válasz.

Hogy Berzsenyi költészetének hatását igazán érezzük s méltányolni tudjuk, ismernünk kell a kort, melyben élt.

Száz év előtt a politikai s társadalmi viszonyok képe egészen más volt, mint napjainkban. Az a nemzeti szellem, mely az 1790. országgyűlést lelkesítette s melyet II. József intézkedéseinek visszahatása, részint a csirájából fejledező magyar irodalom keltett, — csakhamar kialudt. Amaz örvendetes tüneményt első sorban elfojtották a XIX. század mozgalmi; a francia forradalom t. i. mely árjában minden gátot lerombolt, hazánkra is kiterjesztette hullámveréseit: a vihar elvonulása után pedig az annak iszonyaitól megrémült kormányok, mint másutt, úgy nálunk is gyanus szemmel kísérték minden szabadabb nyilatkozatot. Elvéstetvén az alkotmány, a kényuralom alatt elhalt a szabad szó, szenvedett a társadalom, de leginkább az irodalom; nemcsak Kazinczy, de több irodalmi férfi is börtönbe került. A nemzet értelmiségének egy része tompa aléltságba esett, ázsiai üres contemplatiókba sülyedt s régi dalt álmodott a régi dicsőségről; más része, a gazdag főnemesség, túltette magát az apró kellemtelenségeken s Bécsbe ment, mint 1772 előtt, belemerült a nagy világ élveibe és nyelvre, érzelmre elnémetesedett. E szomorú körülmények közt sinylett az irodalom, sinylett a nemzeti nyelv is; jóllehet Révay és társainak példája, Virág B. lelkes buzditása, Kazinczynak a nyelvet és költészetet megiffító remek tolla nem maradtak hatás nélkül; de „a nagy sereg, mely könyveket irt, lapokba s folyóiratokba dolgozott, szabálytalan, darabos, tarka, nyelvet, izetlen, sőt alszerű előadást, botrányos írásmódot használt.“ A közigazgatási s törvénykezési nyelv a latin volt; a közéletben pedig nyelvre, szokásra s öltözetre nézve a külföld volt iránytadó.

A társadalmi félszegség s irodalmi kopárság e korszakában mégis volt hazánkban szétszórva egy lelkes csoport, mely bizott a jövőben s szorgalmasan fáradozott azon, hogy életre hozza a nemrég virágzásnak indult, de ismét elhanyaglott nemzeti irodalmat. E törekvések sikere különböző irányban mutatkozott; minket azonban e korban az a férfi érdekel legközelebből, ki a Kazinczy nyelvújítási eredményeit felhasználván, bár nem volt

termékeny költő, de egyben minden elődjét messze túlszárnyalta s az ódaköltészetet oly magas fokra emelte, hogy kevés számu követői közül senkisé isem multa őt felül. E férfiú Berzsenyi Dániel volt.

Berzsenyi mint költő azon nagy lelkek közé tartozik, a kiknek törekvéseik, munkásságuk, mondhatni életük minden tüeménye egy nagy és magasztos eszmére vihető vissza. Berzsenyi költészetét megvilágítja fejlődése. Mértéktelen, nincs versszakokban, helyenként a leiró elem előtérbetolásával írt. Első dalaira Matthisson lelkesítette, ki a német lyrában legtöbb hatással fejezte ki ama hangulatot, melynek emléke Werther nevéhez fűződik. E korban azonban nem csak Berzsenyi lantján hangzottak a német költők eszméi: Schiller, Bürger és Matthisson hatása alatt dalolt a magyar költészet majd minden jelese. A német izlés követői az idegen eszméket idegen versidomba öntötték, csak Berzsenyi maradt hiva a nemzeti dallamoknak. Idegen eszméket hirdetett, mint kora jobbjai, de nemzetibb módon, mint bárki korában.

A klasszikai irodalom szorgalmas tanulmányozása által korán kiképezvén szívét, magasabb lendületet Virág B.-től vesz, kiben legtöbb horáciusi fordulatot lelt s ki jobban megbirt az ódai styl erejével, mint társai. Berzsenyire nagy hatással voltak mesterének, Virág Benedeknek ódái s üdvözlő ódájában mesterrül fogadta így köszöntvén őt:

„Honom Flaccusa oh Virág!
 . . . Eddig nem töretett hellasi szirteken
 Nyitsz utat koszorus vezér,
 S a Vértest Helicon hangjai töltik el
 Példád élteti mellemet.
 Jer, jer, légy kalauz pályafutásomon.“

Virág nyomdokain halad, midőn átszövi költeményeit Horácius gondolataival, de Virágnál és elődeinél nemcsak nagyobb tehetséggel, hanem nagyobb eredetiséggel is bír. Horácius philosophiájának alapeszméit ő is felveszi, de gyakran a közös gondolat nála mélyebb érzelmet nyer. Tévedés volna azonban azt gondolni, hogy Berzsenyi Horácnak csupán visszhangja és magyar oldala.

Berzsenyi sohasem folyamodik Horáchoz tárgyért és lelkesülésért. Irásának motivumai önmagából, körülményeiből vagy az erkölcsi világból meritvék. A magyar nemzet gyáva léhasága vagy férfias felpeszsdülése, az előkelő honfiak érdemei, idegen hódítók merész föllépése, a mult nagy emlékei, a csendélet kedveségei, az istenség nagy eszméje, a polgári közepszer, érdemeinek tiszta öntudata, a csendes és tisztult szeretettel párosult családiasság, a barátság emelő érzete, szívbeli epekedés s büskomorságában őt epesztő gondolat, — a rideg való, melytől férfikorában menekülni nem tudott, oly bő anyagot szolgáltatott költészetének, hogy tőle Flaccus bizvást nyugodhatott.

Oly ifju, mint Berzsenyi, tele hévvel és tüzvel, messzecsapongó érzelmekkel, az erő és elevenség példánya, nem szorul Horágra, hogy tőle szinlelt szerelmeskedést tanuljon. Azon ifju, ki iskolás korában a csatazajba kívánkozik, hogy túlradó lelkének utat nyisson; ki szívében hordja a magyar büszkeséget és szabadságérzetét: mit tanulhatott volna attól, kiben a szabadságnak csak egy lehe élt még? A tiszta stoikus nem szeretheti az epikureizmussal feleresztett bölcselkedést. Ha szabad volt Horácnak fennhangon hirdetni neve fennmaradását, a magyar dalnoktól sem vehetjük rossznéven, ha szerényen mondja, hogy nevét a feledékenységből kiragadta.

Berzsenyi nemcsak szép és nagy eszmékre, de zengzetes csinosított költői nyelvre is törekedett. Itt azonban nem kísérté oly fényes siker. A római dalnok formatökélyben páratlan művészete meghódította a magyar beszéd egyszerű menetét; s mivel nyelvünk a komoly fenségesre azon időben még nem birt elég hajlékonysággal, Berzsenyi ecsetje alatt gyakran áradozóvá s tulságosan képletessé lön.

Berzsenyi klasszikai költészetének fő jellemvonása a hazaszeretet. Mint tősgyökeres magyar sarj vérző szívvel nézte nemzete sülyedését. Fájt lelkének az a szomorú tapasztalás, hogy elhalványult a régi dicsőség, kialudt a nemzeti önértzet, veszni indult a legszentebb ügy. Nemes büszkesége fellázadt ez elhagyatottság ellen és keble egész hevével lépett a tett mezejére, hogy kiragadja s biztosítsa számára a jövőt. Ez az eszme lelkesíté őt folytonos küzdésre, ez enyhíté keserveit, ez édesíté örömeit. Ez eszme tükröződik vissza a „Romlásnak indult hajdan erős magyar“-ban. Látja u. i. hogy a magyart, kit mig régi erkölcs, spártai férfikar vezérelt, fergetegei közt nyolcz századoknak vérzivatarja nem ronthatott meg, most veszni tért erkölce, a nemzeti jelleg levetkezése, az elődök bajnoki köntösének rút idegennel cserélése következtében lassu méreg, lassu halál emészti, a mely ellen nincs többé orvosság, nincs menekülés: nem késik föltárni az örvényt, melynek szélén áll, hanem megrendítő szavakkal rázza fel kábultságából az elkoresosult nemzetet, midőn így szól:

„Romlásnak indult, hajdan erős magyar!
 Nem látod Árpád vére miként fajul?
 Nem látod a bosszus egeknek
 Ostorait nyomorult hazádon?“

A nemzet sorsát, mint Baróti, a hatalmas tölgyéhez hasonlítja, mely bátran daczol az éjszaki szélvészszel, de ha egyszer a:

„ . . . benne termő
 Férgék erős gyökerit megörlik
 . . . egy gyenge szélből földre terítettik.“

(Folyt. köv.)

KÉT FIU A SZABADBAN.

(Kidolgozott példák.) *)

4. A kápolnánál.

Naplementekor kísértáltam a közeli dombra. Ennek tetején, magas sudár tölgyfák közt van egy kápolnácska, melyet a tűnő nap aranyozott barátságos sugaraival. Éppen most esendült meg a völgyben a komoly és ünnepélyes hangú estharang. A templomocska bejáratánál térdelt egy tizenkét éves fiucska; összetett kezekkel, sapkája mellette feküdt a puha mohában. Engem azonban nem láthatott. Öccse engem észrevevén gyorsan egy fa mögé ugrott, ahonnét félve és szégyenkezve kandikált elő. Én állva maradtam, hogy ne zavarjam az egyiket, s ne ijesszem a másikat.

5. A kútnál.

Tegnap a forró déli órákban nyílt húzókút előtt haladtam el. A nap égetően tűzött és a lég reszketett a közeli háztetők fölött. Két, iskolából jövő fiu fáradozott a nehéz veder felhúzásán. Könyveik az oldalt levő nagy kövön feküdtek. Az idős, poros ruhában és mezitláb, nagy erőfeszítéssel tartá kezeiben a gém alsó végét, mely a nehéz teherrel őt minden pillanatban kicsuszamlással fenyegette. Bal lábát ezalatt a kút kávájának fesztette. Egész teste remegett és gyengült. Az ifjabb amannak jobb-ján térdelt. Mélyen túlhajolt a káván, hogy kinyújtott jobb-jaival a veder karikáját elérje. Baljával erősen a kút kerületébe kapaszkodva tartotta fenn magát. Gyorsan odaugrottam, hogy őket a minden pillanatban bekövetkező veszélytől megóvjam.

6. A dombon

Egy dombon levő erdei tisztáson ült egy kis kék kabátos, egészséges és barátságos arczu fiucska. Körülötte mindeféle növények és virágok tenyésztek a legkülömbözőbb színben és alakban. Kezecskeit éppen egy szép, frissen érett földibogyó után nyújtá, midőn a puha mohán odább esúszott. A barátságos színű bogyót azonban nem feledé el, és minden vonásából látszott, hogy mennyire szeretné megkóstolni. Mellette egy kis kenderszárból font ostor feküdt. Valamivel magasabban, ahol barna sövények és buján tenyésző cserjék váltakoztak, állt egy nagyobb fiu. Levett kabátját kezén tartva, sováran nézett egy hosszúszarvu szürke kecskére, mely kis gödölyéivel a domb legmagasabb sziklaucsán vidáman szökdécselt. A vakmerő állat nyilván tőle szökött el, mert még nyakán lógott a hosszú kötél, melylyel azelőtt vezette.

*) Azért közöljük e valóban kedves töredékeket, hogy olvasóink esetleg folytathassák.

7. A hársfa alatt.

A délelőtt meleg és nyomasztó volt. Fák és növények szomoruan lógatták leveleiket. Mély csend uralgott az egész természetben. Délfelé könnyű nyugati szél emelkedett és kellemes hűvösség terjedt el köröskörül. Kimentem a földre, hogy aratóink munkáját megnézzem. Ezek már elvégezték napi munkájukat és a közeli falucskába akartak sietni. Napbarnította arczaik barátságosak és vidámak voltak. és fehér sarlóik tündököltek a napfényben. Én tovább mentem a még lábán álló gabna között, hogy Isten bő áldásában gyönyörködjem és a kellemesen hűs levegőt élvezzem. Hirtelen egy távoli felhő látszott, és hatalmas eső zuhogott a mosolygó égből. A közelben egy sűrű-lombú hársfa állott. Gyorsítám léptemet, hogy pompás koronája alatt menhelyeljek. A nehéz esőcseppek eközben mind erősebben és hatalmasabban hullottak. A fa alatt két hiányos ruházatú és teljesen átázott fiut találtam.

Az ifjabbik erősen a fa törzséhez simult, egész testében remegett és keservesen sirt. Testvére — mert elárulták azt az arcvonások — saját kabátját is a kis félőre terítette, hogy jobban megvédje. Emellett barátságosan és szeretettel beszélt hozzá; de a kicsi csak akkor hallgatott el, mikor én oda értem. A fa másik oldalán összegyűjtött kalászbokból, hosszú szalmával körülkötött kévécsek hevertek.

SZÜLLÖSY FERENCZ.

FALUSI DISZNÓTOR.

(Leírás.)

Mihelyt elmúlt Erzsébet napja s beáll a hideg, azonnal el kezdődik a disznóölés. A házbeliék apraja-nagyja három-négy órakor már talpon van; a férfiak fenik a késeket, a nők lótnak-futnak; a szolgáló most dugta be az utolsó lapát kenyeret a kemenczébe, a gazdasszony a menyecskevel együtt hordja ki a kamrából a tegnap este csinált rétest; alig várják, hogy kiszüljön. Az apróság a meleg kemence mellett a kuczkóban zsibong mindegyiknek arcza oly vidám, oly mosolygó, — örülnek, hisz ma disznótor lesz: a legkisebbik is, az a piczi szöszeke leány most nem gondol a babával, ott heverhet az ma a Dócziné ládájában, (az ágy alatt) most egészen más foglalkoztatja, de mondja is ám egyre, hogy „hurkát eszünk estére! s ezáltal fejezi ki örömében mindazt, amit a mai naptól vár.

Éles már a kés, meg a bárd. Gazduram behozza a pálinkás butykost, a böllérek isznak, egyet-kettőt fálnak utána, azal mennek az udvarra és kieresztik az ólból a disznót. Nem sokára van sikoltozás meg rikoltozás, a gyermekek beszaladnak s akkor merik orrukát kidugni, mikor a koczán már javában

lobog a szalmaláng. A nagyobb fiu öllel hordja a tüzre a szalmát, Marczy pedig, az iskolás, a lobogó lángnál melegszik, a könyv ott van hóna alatt, de sehogy sem akar haladni az iskola felé, — olyan jó volna otthon maradni, ha megengedné az apja, — hisz ma disznót öltek náluk. Bezzeg most eszébe sem jut, hogy sietnie kellene, pedig ha elkésik, nem állok jót érte, hogy a mester ur el nem páholja. A bojszi kutya is ott serteptél a perzselők körül, nyalja a vért, az elhányt disznóköröm után csóválja a farkát. A varjuk pedig lerakodnak a háztetőre. Ők is várják a koncot.

Meg van perzselve és tisztítva a disznó; az igaz, hogy itt ott kirepedt a bőre, de se baj, azért felveszik s viszik be a házba. A férfiak egész nap hussal, kolbászszal, szalonnával bajlódnak, az asszonyoknak pedig a béltisztítás és a hurkatöltés, meg a sütés, főzés ad elég dolgot, úgy, hogy öreg este van, kivált ha kevesen vannak rá, mire elvégzik a dolgot.

Egész nyáron át a szegény ember is takarít, ha többet nem, egy kis malacra valót, hogy legyen miből élni télire; a módosabb tiz-tizenöt disznót is öl. Egyik úgy, mint a másik, ha megöli, disznótort csap, meghívja rá az ismerősöket, szomszédokat s jóbarátokat, a világért sem állaná meg, inkább elbujdosnék a föld hátáról, minthogy azt mondják róla: „azt biz a szomszéd kutyája sem tudta.“ Mindegyik kitesz magáért, nem sajnálja, a mi szegény házából telik.

Délben csak egy kis köménymagos — vagy rizskása levest és a disznó fejét főzik meg paprikásnak; hanem este — no akkor van leves, töltött káposzta, kicsinált, becsinált, sült hus, sütemény, meg még kitudná, hogy mi, aztán hozzá egy kis savanykás bor is.

Ugy hat óra tájban mennek a vendégekért; a meghívottak közül, ha csak nem beteg, egy lélek sem marad otthon; az volna még csak szép, ha megvetné az ember szives barátságát! Az ugyan várhatná, míg aztán ő hozzá is elmenne más valami alkalmatosságba.

Körül ülik a megrakott asztalokat, nekilátnak amúgy istenigazában. Vacsora után elbeszélgetnek, dalolgatnak; közbe-közbe a kulaacs is járja, míg aztán éjfél felé nyugovóra térni elszélednek.

Ilyen a vendégszerető falusi magyar embernél a disznótor.

R.

A TUDÓS INAS.

(Elbeszélés.)

Pater Quintilian az öreg pékmester szokásaként bosszusan jött haza. A mint küszöbén belépett, az volt az első teendője,

hogy fiatal siheder inasát, ki rendesen a buzamalmot hajtotta, szemügyre vegye. — No volt ekkor a boldogtalannak mit hallgatni. Quintilian ur rendesen így kezdé: „Asine, kenyérfogyasztó te! Mit csináltál azóta, a hogy hazúról elmentem? A lisztes zsák annak daczára, hogy reggeltől hajtod a malmot, még most sincs tele.“

A discipulus semmit sem szólott, de szolgaságát kifejező sóhaj kísértetében törülgeté holokáról a verejtéket, — mi pater Quintilian még jobban hevíteni látszék.

„Még egyszer kérдем Asine, mit csináltál? Nos semmi felelet! — Hé süket vagy-e? hogy látogasson meg a villámos Jupiter, mondd mit csináltál? — Nyilván a járó-kelőkre trombitáltál és beszédjüket halgattad — igazam van ugy-e? Külömben tudom én azt igen jól, mintha csak tenyeremből olvasnám. — Nemde már többször is rajta kaptalak, hogy ily módon veszteltél. — Dolgozzál, azt mondom, mert különben úgy bánok veled, mint egy oktalan állattal, — de más különben is nagyon hasonlitasz hozzá — te Asine. Oh ne gondold, hogy engem is úgy vakítasz és ámitasz, mint rabszolgáimat. Azok tele beszélgetik füleiket és hiszik szájhős dicsekvéseid. Hm, már látnak az Amphiteatrumban, nem mint nyomorult inast, rabszolgák szolgáját, de mint a hírfény, dicsőség tényezőjét, — a hőst, ki előtt a consulok is megfognak hajolni, és kit félvilág babérrel koszoruz meg. O te nyomorult Asine, ha . . . ha . . . ha . . .! No hiszen ha én bolondságaidnak hitelt adnék — majd mondhatnám, noha bár rabszolgám fia vagy, mert atyádat jól ismerem — közel vagy veszedelmek örvényéhez, melyek téged végpsztulással fenyegetnek. Oh álmak, veszedelmes álmak! No mit szólnsz te gazdag és dicső? Semmit? — Jól teszed, csak húzzad a malmot, úgy is nagyon hozzá vagy te ahhoz ierentve. E szolgálatban halsz meg te Asine! Ez a név illet meg téged, ez legszebb neved, melyet nálam kivívtál. — Ó heureka, mit látok a zsákok között elrejtve csomó papiroost és írót. Hát te tudnál írni, te nyomorult? Ahá értem, már értem, mig malmot kellene hajtani, te irkálisz-firkálisz és az időt így fogyasztod. — De csak mit is tudnál te felírni, te Asine! El ezekkel a tűzbe!

Nem irtam, nem irtam uram, — kiálltott fel az inas az irások után félénken nyulva — nem irtam, a nagy Jupiterre kérélek, s az irásokat pater Quintilian kezéből görcsösen kiragadta.

No jól van! Ezen merészségednek méltó jutalmát veszed — dühösködék Quintilian. Miután ezt tetted, lódulj és takarodjál házamból, ne lássalak soha többé

— Igen, parancsodra engedelmes leszek, szólt az inas, s miután lerázta tunikájáról és hajáról a lisztet, távozott anélkül, hogy visszapillantott volna.

De hát hová? hiszen rabszolgának sehol sincs menedéke, hol szabadságát élvezhetné. Ő sem tudta, valóban nem, hová vezesse a két szeme, azért első elhatározásra beköszöntött egy építészhez.

- Béke neked uram! —
 — Béke neked is fiam!
 — Ki vagy és mit akarsz?
 — Pater Quintilian, hol eddig szolgáltam, Asinusnak hivott, ő elbocsátott, tehát helyet keresnek.

(Folytatása következik.)

SZAVALNI YALÓK *)

VII.

AZ ÖTSZÁZ GAEL DALNOK.

..... S zengettenek ők
 Dicsőteli multat . . a messze jövőt.
 S bár fátyola volt a bús honnak a zászló.
 Bár bérczei közt még jajgott a sirámszó;
 Bár népe igazva, bár láng könyve csordult,
 Bár mozdulatára vas láncza csikordult;
 Bár Albion öre: a sárga oroszlán
 Talpát az elesten figyelve nyugosztá:
 Költői után a népnek szava zendült,
 S jobb napja reményin izzó sebe enyhült,
 S zengettenek ők, dicsőteli multat, a messze jövőt.

S trónjában a dalra király Eduárd
 Vas ujjá között ime mozdul a bárd . . .
 Mig szelleme lendül a dalban a népnek:
 Erős az igánál, mit rája vetének;
 Mig dalnoki élnek, a kik csodaképen
 Tettekre hevitik tündéri beszédben:
 Nincs bizton a gyeplő, szétpattan a fék,
 Halál fejetekre zugó Tobavék! **) . . .
 Szólt s inte vad arecal a büszke király,
 S hajszára sereg alabárdosa vár.

Jaj nektek, oh dalnoki Gaelnek, ó jajj!
 Ma zendül utólszor az ajkról a dal.
 Elállva a völgy — ut, elállva a bércz,
 Tenger kikötőin a part: kelevész . . .
 Lest hányva terülnek az ős ligetek,
 Mi rátok utal: az oh éneketek!

És mintha turul ver falkába galambot,
 És mintha vihar hajt gomolygva falombot:

*) E czim alatt szándékunk az ifjuság körében legkedveltebb, leghatásosabb komoly és tréfás szavalmi darabokat összegyűjteni. Felkérjük tehát olvasóinkat, hogy a kik ilyeneknek birtokában vannak, legyenek szivesek azokat hozzánk beküldeni. Paródiákat is szívesen fogadunk.

**) Így nevezte a gael nép dalmokait.

Félezren, utolsók kik lelket adának
 Fölkent daliái az árva hazának —
 Hús bérczek öléből, völgyek kebeléből,
 Tákolt kalibákból, hő máglya tüzetől,
 Otromba hadaktól rabszija vitetnek . . .
 Rabszajok a lantról a hangos ideg lett!

S még egyszer, utólszor, mig elfogy az élet,
 Mig Welsz szigetén a vérpadra felérnek . . .
 Mig sorra csukódnak a dallamos ajkak,
 Mig sorban a szép fők a porba sohajtnak,
 Még egyszer, utólszor a félezer ajkról
 A golgota orma fölzendül a daltul . . .
 Búgó siralomdal; mély gyászteli ének:
 Hullása sohajtó bús őszi levélnek,
 Mik messze repülnek a gyenge szelekkel,
 Mik titkon, örökre sohajtnak ezekkel.

S elhunytanak ők,
 A hir koszorúira hullt deli fők!
 De, mint ki a fát, min zengett a madárdal,
 Kiontja tövéből a vafogu bárdal,
 Bár elvesz a fészek, nem hal ki az ének,
 S még áradozóbban, bizton tör az égnek:
 Úgy tölti daluk bé, még most is, a tájat.
 Vén századok örül mind hasztalan állnak;
 Hősök maradéki zengnek ma is élve,
 Dicsőteli multat . . . jövőbe remélve.
 S elhunytanak ők
 A hir koszorúira hullt deli fők.

Tóth Ede.

APRÓ SÁGOK

Newton Izsák ebédje. Egyszer látogatója jött Newtonnak épen ebéd előtt. Midőn a látogató Newton felől tudakozódott, a szolga azt felelé, hogy ura dolgozik s ilyenkor nem szereti, ha háborgatják. A látogató minden áron beszélni akarván a nagy tudóssal, azt mondta, hogy megvárja őt, mig ebédelni megy s lement az ebédlőbe.

Rövid idő múlva a szolga egy teritékkel sült csirkét hozott az ebédlőbe. Egy óra már elmúlt ekközben, de Newton csak nem jött.

A látogató megéhezett s hozzáfogott a csirkéhez. Midőn megette, a szolgának azt mondta, hogy most készítessen más csirkét gazdája számára.

De mielőtt ez elkészülhetett, Newton lement az ebédlőbe. Midőn a látogatót meglátta az ebédlőben, így szólt hozzá: „Bocsánat uram, hogy ilyen sokáig váraoztattam. De most engedje meg, hogy kurta ebédemet elvégezhessem, mert nagyon fáradt és kimerült vagyok. Azonnal szolgálatára leszek!”

Ezt mondva a terítékhez ült s midőn látta, hogy már el van fogyasztva a csirke, mosolyogva mondá! „No, nézze uram, milyenek vagyunk mi, tudósok! Egészen elfeledtem, hogy már meg is ebédeltem.”

Dionysos, az ismert zsarnok, Philoxenost fogházba vetteté, mert az verseit gyaláznai merte. Későbbben azonban kiereszté a tömlőczből és ismét verseit olvasta fel előtte. Egy ideig csak kitartotta Philoxenos, későbbben azonban elfordult az olvasótól s menni akart.

— „Hova, hova?” — kérdé a zsarnok.

— „A fogságba!” válaszolt egykedvűen Philoxenos.

Bodmer Jakab János, német író, lóháton utazott barátjával Appenzellen. Sövény ajtóhoz érkeztek.

„Nyisd fel” — kiáltott Bodmer egy gyerkőchöz, ki épen az ajtó előtt állott.

— „Előbb tudnom kell, kik vagytok!” szólt a gyerkőcz.

— „Én Bodmer vagyok, társam pedig egy tanár.”

— „Mi az a tanár?”

— „A tanár egy olyan ember, a ki mindent tud.”

— „Ha mindent tud” — jegyzé meg a gyerkőcz, — „akkor a sövény ajtót is ki fogja tudni nyitni.”

Párbeszéd egy amerikai és egy Amerikába vágó magyar között:

Magyar: Ki volt ura azon birtoknak, melyet vásároltál?

Amerikai: Mogg! (tulajdonnév)

Magyar: Minő alkatu a föld?

Amerikai: Bog! (láp- és mocsáros.)

Magyar: S a levegő?

Amerikai: Fog! (kődös.)

Magyar: Miféle anyag használtatott házad felépítésénél?

Amerikai: Log! (fatuskók.)

Magyar: Ki a szomszédod?

Amerikai: Frog! (béka.)

Tréfák, ügyességek.

Sanyi és Matyi munkakerülő csavargók, öltözetük rongyos, kopott, mindakettő erős fütykösszel van ellátva.

Személyek:

Sanyi } csavargók.
Matyi }

Első ur.

Második ur.

Egy öreg kisasszony.

Két rendőr.

Sanyi és Matyi találkoznak s mindenféle lopott dolgokat mutogatnak egymásnak; órát, gyűrűt, zsebkendőt stb. Most jön egy úr, Sanyi koldul; míg az úr alamizsnát ad neki, addig Matyi kihuzza zsebéből a selyem zsebkendőt. Az úr tovább megy, most Matyi állja utját és koldul. Az úr nem akar adni, Matyi tolokodik, könyörög, ezalatt Sanyi kilopja zsebéből ezüst dohányszelencéjét. Az úr elmegy, Sanyi és Matyi kárörvendre szintén el. Most jő egy koros hajadon, kutyával vagy macskával a karján. Sanyi két botra támaszkodva sántikál feléje és koldul, mialatt a kutyát cirógatja. Az öreg kisasszony karján függő ódivatu cekkerébe nyul, hogy apró pénzt vegyen ki. Sanyi ezalatt a kutyát cirógatja s kihuzza az óráját. A hölgy nem találja a pénzt s kéri Sanyit, hogy fogja az ebet. Sanyi karjára veszi és a botokat eldobva, hirtelen elszalad vele. A hölgy rémülten áll s a kezeit tördeli. Ezalatt jön Matyi s alázattal könyörög alamizsnáért. A hölgy elpanaszolja neki baját s jó borraalót ígér, ha visszaszerzi drága ebét. Matyi elfut s kis idő múlva visszahozza a kutyát. Megkapja a jutalmat, de ellopja az erszényt. A hölgy elmegy. Most jön egy másik úr, Sanyi vaknak. Matyi bénának teszi magát s mind a kettő koldul. Az úr elutasítja őket s tovább akar menni. Ezek neki esnek és kegyetlenül elverik. A másik oldalon jön az első úr egy rendőrrel. Sanyi és Matyi futásnak erednek, az úr és rendőr utánuk. Az öreg kisasszony szintén jön egy rendőrrel a menekülőkkel szemben. Most a rendőrök elfogják és megkötözik a csavargókat s bekísérik őket a rászédettek nagy örömeire. (A koros hajadon szerepét szintén férfi játsza.)

(Beniczky J.)

Talányok.

A) Számítási kérdés:

Egy vidám társaságban szegény égettek számára gyűjtögettek. Volt az asztalnál egy fukarnak ismert úr is, kihez egy általánosan ingerkedő kópénak ismert úr így szóla: — „Nagyon elfogadható ajánlatot teszek. Én saját pénzből kétszer, annyit adok, mint a mennyi erszényedben van; azután a gyűjtéshez járulj 8 forinttal. A fennmaradt összeget én megint megkészserezem, azon föltétel alatt, hogy te mindig 8 forintot teszel a perselybe!” fukar elfogadta és . . . midőn harmadszor fizetett egy forintja se maradt. számítsd ki, mennyi pénze volt?

B) Földrajzi kérdés.

Melyik az a község Magyarországon, melynek várát már sz. István építteté, a melyről a megye nevét kapta; több országgyűlést tartottak itt (1518. és 1519-ben.) Sok viszontagság után a várát a Rákóczy-korszak végével az osztrákok egészen széthányták; ma romokban hever.

C) Történelmi kérdés.

Ki volt az a magyar hadvezér, kit Rudolf király a Báthory Zsigmond lemondását követő zavarokban Erdélybe küldött, melyet

kezdetben Mihály vajdával együtt kormányzott? Milyen volt kormánya s mi vetett annak véget? Erdélyt elhagyva ki ellen harczolt? Hol és mikor nyert ellene fölött győzelmet? Mikor halt meg?

D) *Természetrajzi kérdés.*

Melyik az a nemes fa, melynek bőrnemű fényes levelei vannak, virágai sárgás fehérek, sötétzöldt tojásdad bogycokkal, melyekből olajat is készítenek? Déleuropában terem; leveleit fűszerül, olaját gyógyszerül használják. A görögöknél melyik istenségnek volt szentelve, s minek a jelvénye még ma is?

D) *Tréfás kérdések.*

1. Hogy tudjuk meg, hogy egy kolbásznak melyik vége van elől, melyik hátul?
2. Melyik betegség nem fordult elő egy országban sem?
3. Melyik szemét adja oda az ember örömet?
4. Szilvafa alatt fekszik, kívül kék és benne szilvamag van. Ki az?
5. Mogy hívják a macskát magyarul?
6. Mit csinál az ács mikor farag?
7. Mikor van a molnár fejetlen a malomban?
8. Koldus elhajítja, ur zsebébe hordja. Mi az?
9. Mit csinál az Isten, mikor esik?
10. Hogy hajtanál egy ludat tiz fele?

(Huck Finn).

Megfejtési határidő: decz 5.

A ki e talányok közül *hármát helyesen* megfejt, annak nevét közöljük. A ki pedig *ötöt* megfejt, az részt vesz a sorsoláson is.

KÜLÖNFÉLÉK.

Értesítés. *Bacsó Ferencz* ur, lapunk kiadóhivatalának vezetője november eleje óta megszűnt a szerkesztőség tagja lenni.

Az irodalmi pályázatról szóló jelentést a szerkesztőségben előfordult változás miatt *lehetetlen* volt elkészítenünk. A pályázatra beküldött munkák a segédszerkesztő ur kezelése alatt állottak, s így részben az ő közbejött távozása, részben a szerkesztőségi helyiség változása miatt mult számunkban közölt ígéretünk daczára sem voltunk képesek elkészíteni a jelentést, mert a sok beérkezett munka átolvasására és megbirálására nem volt elég időnk. *A jövő számban* e mulasztást helyre hozzuk.

Mosdósy Imre «Gondolatok» cz. kis kötetét olvasóink meleg pártolásába ajánljuk. Előfizetési ára füzve 40 kr. A pénz Mosdósy Imre urhoz (VII. Vörösmarty-utca 11./a alá) küldendő.

A bekötési tábláknak. Az ára 45 kr., oly olcsó, hogy még egyszerű kötésbe sem köthetetik előfizetőink lapunknak egy évi, jó vaskos kötetet kitevő számaikat. Lapunk egész évi folyama is kapható lesz bekötve 2 frt 50 krért.

A talányok megfejtői közül hely szüke miatt maradt ki több név.

TANULÓK LAPJA

Előfizetési árak:

Egész évre 2 frt 40 kr.
Fél évre 1 frt 20 kr.
Negyed évre — frt 60 kr.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Felelős szerkesztő:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IX., Lónyai-u. 9.

Hirdetések felvételnek és jutányosan számíttatnak

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCKÉPESARNOK. —

BERSZENYI DÁNIEL.

(1776—1836.)

Berzsenyi Dániel, kinek ódai költészetét méltatni már lapunk mult számában megkezdettük, 1776. május 6-án született Egyházashetyén, Vas megyében. Atyja nemes származású földbirtokos volt, ki fiát a gazdasági pályára akarván nevelni, arra törekedett, hogy előbb testileg erősödjék meg s azután mivelje ki lelkét. Iskoláit Sopronban végezte, hol nem tanult ugyan nagy szorgalommal, de azért a soproni Magyar Társaság irodalmi működése

szegezni, a rövidebbik. Minden keresztnél vagy szenvedésnél tehát, a mi érne fog, vedd ki a keresztfát, vagyis rendeld alá akaratodat az Isten akaratának — s nem lesz az többé reád nézve kereszt.

II. A 3. 4. oszt. tanulók themája: *Zivatartól meglepve*. Anyag: Séta néhány barátal a közeli erdőben, . . . vidám, barátságos nyári nap. A levegő tikkasztó, egyetlen levél sem mozog, az ég ivéről vakító fény sugárzik. Az erdő szépsége, friss, erősítő levegője és ünrepies csendje mindannyit vidám, jókedvű hangulatba hozta. Tréfás játékok és szórakozások, végül pihenő a puha pázsiton egy hatalmas tölgy alatt. Hirtelen könnyű felhő látszott a lombsátor fölött s egy mennydörgés mindnyáját fölijesztette. Rettenve ugrik fel mindenik és fölfelé néz; már hullanak a nehéz cseppek s egy hatalmas villám ijesztő fénye megvilágítja az erdő sötétjét, melyből ennek hangja százszorosán vissza dördül. Haza sietni lehetetlen, az erdőben maradni veszélyes, a fenyegető vihar már éppen fejük fölött van. Mihez fogjanak? Nagy félelmükben egy csoportba verődnek: hátukat az óriási tölgy törzsének támasztva és Isten oltalmáért esdekelve. A sötét viharfelhő villámgyorsan kiterjedt s az iszonyatos levélkorona alatt oly fekete lett, mint az éjszaka, míg egy egy vakító villám lecsapva mindent tűzbe mártott. A mennydörgés e közben oly ijesztően és hatalmasan harsogott, hogy minden remegni, mozogni látszék. Orkányszerű, dühöngő vihar keletkezett ordítva a fák koronái közt, még a mi óriási tölgyünk is ingott és hajladozott, mint a gyenge nád, a kemény levéltömegek sisteregve csapódtak hol a földre, hol a magasba és gőzölögve szakadt a heves eső. Villám és mennydörgés, vihar és eső egyesülni látszának, hogy félelmüket teljessé tegyék. Aggodalmukban lélekzetüket visszafojtották, egymáshoz simultak és egy hangot sem mertek szólni. Hasonló hevességgel tartott a vihar még egy negyed óráig, míg a kábitó zivaj alább hagyott és az erdő távol eső részeiben is minden csendesebb és világosabb lön. A dörgés mind messzebb és messzebb hangzott, a fák még zörögtek és gőzölögtek, de a lombsátor nyílásain hosszú fényvonalak csillogtak be és csodásan frissítő levegő lengett a hatalmas fatörzsek közt . . .

II. A felsőbb osztályu tanulók dolgozzák ki e tételt: *A nemzeti irodalom tanulmányozásának haszna és fontossága*. Anyag: Az emberi szellem működésének megnyilatkozása a különböző téren. A művészek, a művészetek különfélesége; az irodalom; mi a tárgya az irodalomnak; mi az eredménye a vele való foglalkozásnak? A tanulmány. Jellemfejlesztés. Irodalommal való foglalkozás új gondolatokat, ítéleteket, a szellemnek új világát teremti meg bennünk; új érzelmeket támaszt, megismerteti a nemzeti formában nyilatkozó szépet. Főleg a költészetben. Megismerteti a nemzeti szellem életét; önérzetet ébreszt s nemcsak emberekké, hanem férfiakká is nevel. Összefoglalás.

Megfejtési határidő: 1895. január 10. A legjobb dolgozatok íróinak egy-egy értékes könyvet tűzünk ki jutalmul.

A feladott témákat kidolgozták: Lindenfeld Zoltán. (Egy délután a szünidőben) — Huszár Jenő, Bödi Elek. (Eldoradó) — Bilitz Dávid (Egy délután a szünidőben) — Magyar Sándor (Egy délután a szünidőben) — Németh Lajos főgymnásiumi VII. o. tanuló Székesfehérvárott. Mi tette a rómaiakat történelmi nevezetességü néppé? kinek a jutalmat el is küldjük.

A 20. szám talányainak megfejtése: A) *A számtani kérdés:* Pythagorasnak 28 tanítványa volt; fele, azaz 14 tanulta a matematikát, negyede azaz 7 a fizikát, hetede, azaz 4 nem tett semmit, s ezen felül 3 asszony volt: összesen 28. B) *A földrajzi kérdés:* Várna; Hunyadinak 5000 ezer embere volt, melyhez Vlad, Drakul havasalföldi vajda fia 4000 emberrel csatlakozott. Gallipolinál 128 keresztény gálya állott, hogy megakadályozza a Kis-Ázsiai török sereg átkelését. A szultán által megvesztegetett velencei és genuai gályák fejenként 1 aranyért átszállították a törököket. Ulászló a keresztény fejedelmek által elhagyatva 19 ezernyi hadával Várna alatt találkozott a negyven ezernyi törökkel. Ulászló a harcban elesett s vele számos főúr: Rozgonyi Simon püspök, Báthory István főudvarmester, Cesarini bibornok és számos más országnagy. Ulászló után Hunyady János lett a kormányzó. A várnai csata 1444. november 10-én volt. C) *A történelmi kérdés:* Johanna, Károly kalibriai herceg leánya (szül. 1326.) kinek férjét, Endrét, N. Lajos királyunk öccsét 1345. aug. 21. Aversában az ő tudtával megölték. N. Lajos 1348. nagy sereggel ment Nápolyba. Johanna pártfogója a pápa volt, kinek fölmentő ítéletét Avignon átengedésével vásárolta meg. Később viszályba keveredett a pápai székkal és durrazói Károlylyal, ki 1381-ben elfogatta s 1382. május 22-én megfojtatta. D) *A tréfás kérdés* 1. A vak ló. 2. Hogy viseljék; 3. Kain; 4. A szakál, mert a kecskének már volt, mikor az Uristen az embert megteremtette; 5. Noe bárkájában; 6. A nap.

Helyes megfejtéseket küldtek be:

Löwy Soma, Alstädter Ottó, ifju Hlavathy Béla, Schreibner Rich. Zöchl Gyula, Kovács Imre, Pick Jenő, Gondl Márton, Grüner Dezső. Krausz Jenő és testvérei, Politovszky István, Popper Zsigmond és Sándor, Huck Finn, Szikrai Dénes, ifj. Koos Ottó, Koos Miklós, Csörgheő István, Hamar Árpád, Both Tamás, Takács Pál, Kaiser Mór, Szárnyas Kálmán, Bruck Géza, Hlavács Andor, Klöcker Béla, Komáromy Ferencz, Hackl István, Darvasi István, ifj. Szöllösi Lajos, Hullám, Zolnay Odön, Günsz Mór, Sziklai Jenő, Heinnefeld Pál, Stampfel Frigyes, Fábíán László, Havas Nádor, Emödi Géza Edelman Dezső, Weiszenfeld D. Béla, Egressy Árpád, Kubicsék Árpád, Kubicsék Manó, Péchy Szabolcs, Holzschuch Jenő, Sages Frigyes, Szabó Jenő, Weisz Ernő, Becsek Imre, Tattárszky Andor, Fleckenstein János, Zuna Morizette, Matyasovszky Kázmér, Weiszmann Arthur, Béldi Kálmán. Cselei testvérek.

Szerkesztői üzenetek.

Weiszmann Arthur. Bpest. Gyógyszerészeti pályához 6 gimnazialis osztály szükséges. — **Altmann G.** Akár két évre is. **Cseley testvérek.** Persze hogy tarthatnak igényt, csak jó legyen. — **H. Andor.** Addig nem szólhatunk a dologhoz, míg azon által említett «iskolai szakba vágó» kérdésére vonatkozó felvilágosítást egész terjedelmében nem közli velünk. **Azt,** a ki Werne regényeit megrendelte, kérjük, azonnal közölje címét, mert levelező lapja eltévedt.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hullám. Irja meg *pontosan*, hogy hogyan akarja címszalagját címeztetni s akkor intézkezdünk. Jelen levelező lapjából nem tudtuk kivenni, hogy mit akar. — **Maczelko G. Szeged.** Talán még most sem kapta meg? **Többeknek.** Néhány előfizetőnk lapja vissza jött, mert «címezett ismeretlen». Tessék pontos címet adni s a lap elmaradásáért ne mindig bennünket okozni.

»Belvárosi könyvnyomda» Varga és Grósz, Budapest, Lipót-utca 43.